

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ปัญหาเสพติดในสถานศึกษานับว่าอยู่ในขั้นรุนแรงและขยายตัวตามความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ จากสถานการณ์ดังกล่าวได้มีหลายฝ่ายออกมาเรียกร้องให้กระทรวงศึกษาธิการเข้ามาแสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้มากขึ้น ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดแผนป้องกันสารเสพติดขึ้นเพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันการติดยาและสารเสพติด ไม่ให้ตกไปสู่เยาวชน โดยยึดการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ พัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก การบริหารและการจัดการ การพัฒนาบุคลากร และการรณรงค์ป้องกันสารเสพติด เพื่อสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชน ป้องกันไม่ให้ติดสารเสพติดทุกประเภท โดยอาศัยวิชาการทางการศึกษา และปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ให้เรียนรู้การป้องกันตัวเองให้รอดพ้นจากสิ่งเสพติด โดยให้สถานศึกษาในสังกัดถือปฏิบัติโดยเร่งด่วนและจริงจัง

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนชนบท สังกัดกรมสามัญศึกษา เปิดสอนเฉพาะหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมศึกษาที่เปิดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้นจากที่สอนหลักสูตรประถมศึกษาเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาได้เรียนต่อมัธยมศึกษาตอนต้นมากขึ้นโดยเฉพาะเด็กที่มาจากครอบครัวยากจนจึงมีอุปสรรคต่อการเรียนการสอนอย่างมาก โรงเรียนมักจะประสบปัญหาที่จะให้เด็กอยู่เรียนจนจบหลักสูตร อีกทั้งผู้ปกครองของนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีฐานะค่อนข้างยากจน จึงมุ่งประกอบอาชีพเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวและผู้ปกครองส่วนใหญ่มีการศึกษาค่อนข้างต่ำ จึงมักไม่ค่อยให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน(เชิดชู กาฬวงศ์, 2539 : 8) ปัญหาอาคารเรียน การบริหารหลักสูตร การเรียนการสอน การจัดกิจกรรม ในการจัดการเรียนการสอน สื่อและอุปกรณ์อื่นๆ มีใช้ค่อนข้างน้อย ทั้งนี้เพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ตลอดจนไม่มีเวลาในการผลิตสื่อขึ้นใช้เอง(อภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ, 2539 : 9-15)

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ปัญหาการขาดแคลนบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆอีกทั้งสภาพของนักเรียนก็มีความแตกต่างกัน ทั้งพื้นที่ทางการศึกษาและฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัว จึงเป็นปัจจัยเชื่อมโยงให้เยาวชนในสถานศึกษามีแนวโน้ม การติดสารเสพติดเพิ่มขึ้น สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) ประมาณการไว้ในปี2536ว่าจะมีเยาวชนในสถานศึกษาประมาณ 71,666 คน ติดสารเสพติด และกระทรวง ศึกษาธิการประมาณการไว้ในปี2540 อาจมีเยาวชนในสถานศึกษาติดสารเสพติดเพิ่มขึ้น ถึงประมาณกว่า300,000 คน สถิติที่เพิ่มขึ้นอย่างมากของผู้ติดสารเสพติดในสถานศึกษานี้ กระทรวงศึกษาธิการตระหนักถึงอันตรายร้ายแรงจึงได้กำหนดนโยบายที่จะแก้ไขปัญหาให้ได้ผล จัดทำโครงการโรงเรียนสีขาวขึ้น มีการทำงานที่ครบวงจร ทั้งด้านหลักสูตร กระบวนการเรียนการสอน การจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ตลอดจนการประสานความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคเอกชน และพ่อแม่ผู้ปกครอง(กระทรวง ศึกษาธิการ,2539) โดยมีวัตถุประสงค์ให้สถานศึกษาปลอดสารเสพติด สื่อลามกอนาจาร การพนัน และการทะเลาะวิวาท จนได้รับยกย่องว่าเป็นโรงเรียนสีขาว โดยมุ่งเน้นเรื่องการปลอดจากสารเสพติดก่อนเป็นอันดับแรก ซึ่งกลยุทธ์นี้ครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด เพราะครูเป็นผู้รับนโยบายลงมาปฏิบัติ โดยใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย คือนักเรียนที่อยู่ในสถานศึกษา โดยการให้ข่าวสารความรู้ ในเรื่องยาเสพติดที่ถูกต้อง รวมทั้งครูจะมีบทบาทในการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้นักเรียนโดยจัดกิจกรรมทางเลือกที่เหมาะสมและการสร้างคุณธรรมเพื่อใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ โดยไม่ต้องใช้สารเสพติด

จากการประชุมระดมสมองผู้มีประสบการณ์แก้ปัญหายาเสพติดมีความเห็นตรงกันว่า โรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นหลักให้ชุมชนและสร้างเยาวชนให้เข้มแข็งทางด้านสติปัญญา และจิตใจ การรักเกียรติยศ รักศักดิ์ศรี เป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติดของนักเรียนได้ จนอาจกล่าวได้ว่า “ครู คือ ผู้กำหนดอนาคตของสังคม” (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2540 :9-10) เช่นเดียวกับพระราโชวาทตอนหนึ่งของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี ในคราวพิธีพระราชทานปริญญาบัตรแก่ผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยครู ณ อาคารใหม่สวนอัมพร ในวันพุธที่18 พฤษภาคม 2536 ความว่า “ อาชีพครูถือว่าสำคัญยิ่ง เพราะครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาประเทศให้เจริญมั่นคง และก่อนที่จะพัฒนาบ้านเมืองให้เจริญนั้นจะต้องพัฒนาคนซึ่งได้แก่เยาวชนของชาติเสียก่อน เพื่อให้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่าสมบูรณ์ทุกด้าน” (อ้างในสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกระทรวงศึกษาธิการ 2540 :8)

ดังนั้นเมื่อครูได้แสดงบทบาทของครูที่มีคุณภาพในทุกด้านทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรม รวมถึงบทบาทด้านการดูแลความปลอดภัยและป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียนก็จะช่วยให้นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเอง รักและเห็นคุณค่าในตัวเอง มีทักษะในการคิดและการเลือกตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม มีมนุษยสัมพันธ์และทักษะในการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นภูมิคุ้มกันให้นักเรียนปลอดภัยจากสารเสพติดโดยเฉพาะสารแอมเฟตามีนได้(กรมวิชาการ,กระทรวงศึกษาธิการ,2540 :14)

จากปัญหาการแพร่ระบาดของสารแอมเฟตามีนที่เข้ามาในสถานศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหา จึงมีนโยบายการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาสารเสพติดในสถานศึกษา รวมถึงโครงการโรงเรียนสีขาว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของครูในการป้องกันการให้สารแอมเฟตามีนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และในโรงเรียนนาร่องโครงการโรงเรียนสีขาว จังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการวิจัยที่ได้จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงการปฏิบัติงานป้องกันสารเสพติดของครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและในโรงเรียนนาร่องโครงการโรงเรียนสีขาว ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการป้องกันการให้สารแอมเฟตามีน ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาบทบาทของครูในการป้องกันการให้สารแอมเฟตามีน ในโรงเรียนนาร่องโครงการโรงเรียนสีขาว จังหวัดเชียงใหม่

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตประชากร เป็นครูในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและครูในโรงเรียนนาร่องโครงการโรงเรียนสีขาว สังกัดการประถมศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2542

ขอบเขตเนื้อหา ศึกษาถึงบทบาทของครูในการป้องกันการให้สารแอมเฟตามีน โดยใช้แผนป้องกันสารเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ. 2540-2544) ประกอบด้วย

1. บทบาทการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้
2. บทบาทด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก

3. บทบาทด้านการบริหารและการจัดการ
4. บทบาทด้านพัฒนาบุคลากร
5. บทบาทด้านการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด

นิยามศัพท์เฉพาะ

บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่ครูปฏิบัติเกี่ยวกับการป้องกันสารแอมเฟตามีนซึ่งเป็นบทบาทที่ครูรับรู้จากนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในกลุ่มเยาวชนสถานศึกษา โดยให้แผนป้องกันยาเสพติดของกระทรวงศึกษาธิการ (พ.ศ.2540-2544) ซึ่งประกอบไปด้วยบทบาทด้านการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ บทบาทด้านการพัฒนาสภาพแวดล้อมและกิจกรรมทางเลือก บทบาทด้านการบริหารและการจัดการ บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากรและบทบาทด้านการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด

สารแอมเฟตามีน หมายถึง ยาเสพติดประเภทที่ 1 เป็นวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทชนิดหนึ่ง มีฤทธิ์กระตุ้นระบบประสาทส่วนกลางและระบบประสาทส่วนปลาย มีผลทำให้อาการตื่นตัว หายง่วงนอน เมื่อหมดฤทธิ์ยาผู้เสพจะมีสภาพที่อ่อนเพลีย ระบบประสาทสำหรับรับรู้ อ่อนลงและหลับได้อย่างทันทีทันใด

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่รัฐบาลเปิดโอกาสให้นักเรียนที่จบในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นภาคบังคับ ได้เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนประถมศึกษา โดยไม่ต้องสอบแข่งขันและไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ โดยใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ที่สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

โรงเรียนสีขาว หมายถึง โรงเรียนที่ได้นํานโยบายโรงเรียนสีขาวของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในโทษภัยของยาเสพติด สื่อลามก การพนันและการทะเลาะวิวาท

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงบทบาทของครูในการป้องกันสารแอมเฟตามีนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่

2. ทราบถึงบทบาทของครูในการป้องกันการใช้สารแอมเฟตามีนในโรงเรียนนาร่องโครงการ
โรงเรียนสีขาว จังหวัดเชียงใหม่

3. เพื่อนำผลการวิจัยไปวางแผนปรับปรุงการปฏิบัติงานป้องกันยาเสพติดของครูใน
โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดเชียงใหม่